

Хрестоматія соціально-педагогічної діяльності

Функції та соціальні ролі соціального педагога

Соціальний педагог, надаючи соціально-педагогічну допомогу дітям, підліткам, дорослому населенню, реалізує наступні функції:

Аналітико-діагностична функція:

вивчає, реально оцінює особливості соціального мікросередовища, ступінь і спрямованість впливу середовища на особистість, соціальний статус дитини, підлітка, клієнта в різних сферах діяльності і спілкування, визначає і аналізує соціальні чинники, їх спрямованість і вплив на особистість;

виявляє чесноти особистості дитини, її “проблемне поле”, індивідуально-психологічні, особистісні особливості;

ставить “соціальний діагноз”, вивчає і реально оцінює особливості діяльності і навчання дитини;

встановлює причини відхилення в поведінці дітей, підлітків, причини соціальних негараздів сім’ї;

сприяє виявленню найбільш обдарованих дітей;

виявляє дітей з емоційними та інтелектуальними затримками розвитку.

Прогностична функція:

на основі аналізу соціальної і педагогічної ситуації про-грамує і прогнозує процес виховання і розвитку особистості, діяльність всіх суб’єктів соціального виховання, надає допомогу в саморозвитку і самовихованні особистості, визначає перспективи розвитку особистості в процесі соціалізації;

планує власну соціально-педагогічну діяльність на основі глибокого аналізу результату попередньої діяльності;

будує дерево цілей: професійної діяльності та адекватні йому виконуючі і управляючі програми.

Організаційно-комунікативна функція:

сприяє включенню суб’єктів виховуючої діяльності, громадськості, населення мікрорайону в процесі соціального виховання підростаючого покоління, в спільну працю і відпочинок, ділові і особисті контакти, зосереджує ін-формацію про дії (позитивного і негативного) на виховання соціально-педагогічних установ, організацій,

налагоджує контакти між ними по відношенню до цього вихованця та його сім'єю; формує демократичну систему взаємостосунків у дитячому і підлітковому середовищі, а також у відносинах дітей, підлітків і дорослих; будує взаємостосунки з вихованцями на основі діалогу, співпраці.

Коригувальна функція:

здійснює корекцію всіх виховних впливів, які спрямовані на вихованців, як з боку сім'ї, так і соціального середовища, у тому числі і неформального; посилює або фокусує позитивні впливи і нейтралізує або послаблює негативні впливи; здійснює корекцію самооцінки школярів, за потребою корекцію статусу дитини в колективі, групі однолітків, допомагає позбутися звичок, що завдають збитку здоров'ю.

Координаційно-організаційна функція:

організує соціально значущу діяльність дітей і підлітків у відкритому мікросередовищі, впливає на розумну організацію дозвілля; включає в різні види виховної діяльності з урахуванням психолого-педагогічних вимог; організує колективну творчу діяльність дітей разом з дорослим населенням; координує діяльність всіх суб'єктів соціального виховання; взаємодіє з органами соціального захисту і допомоги; виступає в ролі учасника спільної діяльності, не відокремлюючи себе від вихованців і залишаючись при цьому керівником.

Функція соціально-педагогічної підтримки і допомоги вихованцям:

надає кваліфіковану соціально-психолого-педагогічну допомогу дитині в саморозвитку, самопізнанні, самооцінці, самоствердженні, самоорганізації, самореабілітації, самореалізації; встановлює довірчі відносини з дитиною (клієнтом).

Охоронно-захисна функція:

використовує весь комплекс правових норм, спрямованих на захист прав та інтересів дитини, підлітків, молодіжних об'єднань; сприяє вживанню заходів державного примусу і реалізації юридичної відповідальності в відношенню осіб, які допуска-

ють прями або опосередковані протиправні дії проти дитини; взаємодіє з органами соціального захисту і допомоги.

Психотерапевтична функція:

підключається про душевну рівновагу дитини, про її почуття, переживання;

встановлює довірчі відносини з дитиною, підлітком, дорослим; здійснює вербальний і невербальний вплив на емоції і самосвідомість дитини (дорослого);

надає допомогу у вирішенні міжособистісних конфліктів, знятті депресивного стану;

сприяє в зміні відношення людини до життя, до соціального оточення, до самого себе;

організує дитині (дорослому) ситуацію успіху.

Соціально-профілактична функція:

організує систему профілактичних заходів з попередження девіантної поведінки і злочинної (делінквентної) поведінки дітей і підлітків;

впливає на формування етично-правової стійкості;

організує систему заходів соціального оздоровлення сім'ї, своєчасно надає соціально-правову і іншу допомогу сім'ям і дітям груп соціального ризику.

Реабілітаційна функція:

організує систему заходів по соціально-педагогічній реабілітації і підтримці осіб (перш за все неповнолітніх), які повернулися з місць позбавлення волі, спецустанов, а також осіб, з різних причин (хвороба, інвалідність, наркотизм, сексуальна агресія, позбавлення волі, переживання стресу та ін.), які відчують соціально-економічні, професійні та інші ускладнення в системі суспільних, сімейних та інших відносин, які викликають різні форми соціальної дезадаптації.

(За кн.: Шептенко П.А., Воронина Г.А. Методика и технология работы социального педагога. – М., 2001. – С. 22-25)

Соціальні ролі спеціаліста

Соціальний педагог, соціальний працівник виконує роль посередника, зв'язуючої ланки між дітьми і дорослими, між сім'єю і державними службами, організаціями і установами, покликаними піклуватися про духовне, фізичне і психічне здоров'я населення.

Він сприяє взаєморозумінню між окремими людьми та їх оточенням, впливає на взаємодії між організаціями та інститутами соціального виховання. І головне, він має вплив на соціальну політику в конкретному районі і мікрорайоні.

Соціальний працівник (соціальний педагог) виконує:

роль **адвоката**, захисника інтересів, законних прав людини, її сім'ї, різних категорій населення. Він прагне соціальної справедливості, намагаючись допомогти людям реалізувати свої здібності, надати можливості використати свої ресурси всім членам суспільства; працівник є учасником спільної діяльності дітей і дорослих і водночас організатором цієї діяльності. Його діяльність спрямована на те, щоб пробудити людину до дії, ініціативи, творчості;

роль **помічника** своїх клієнтів у вирішенні їх проблем. Він насамперед допомагає людям розширити їх компетенцію і розвинути здібність самим вирішувати свої проблеми;

роль **психотерапевта і наставника** сім'ї, дітей оточуючих його людей. Протягом декількох років він нібито "веде" сім'ю, опікуючись її здоров'ям, непорушністю етичних, загальнолюдських цінностей, своєчасним вирішенням проблем, що виникли;

роль **конфліктолога**, допомагаючи запобігати і вирішувати конфліктні ситуації своїх клієнтів;

роль **аніматора**, спонукаючи людину до дії, сприяючи відновленню взаємовигідної взаємодії між особистістю і суспільством;

роль **експерта** у наданні соціального діагнозу і визначенні методів компетентного втручання, соціальної роботи з конкретним клієнтом;

роль **суспільного діяча**, підтримуючи, розвиваючи і керуючи соціальні ініціативи громадян, спрямованих на оздоровлення навколишнього середовища.

(За кн.: Соціальний захист людини: Регіональні моделі / Під ред. В.Р. Бочарової, М.П. Гур'янової. – М., 1995. – С. 15-17)